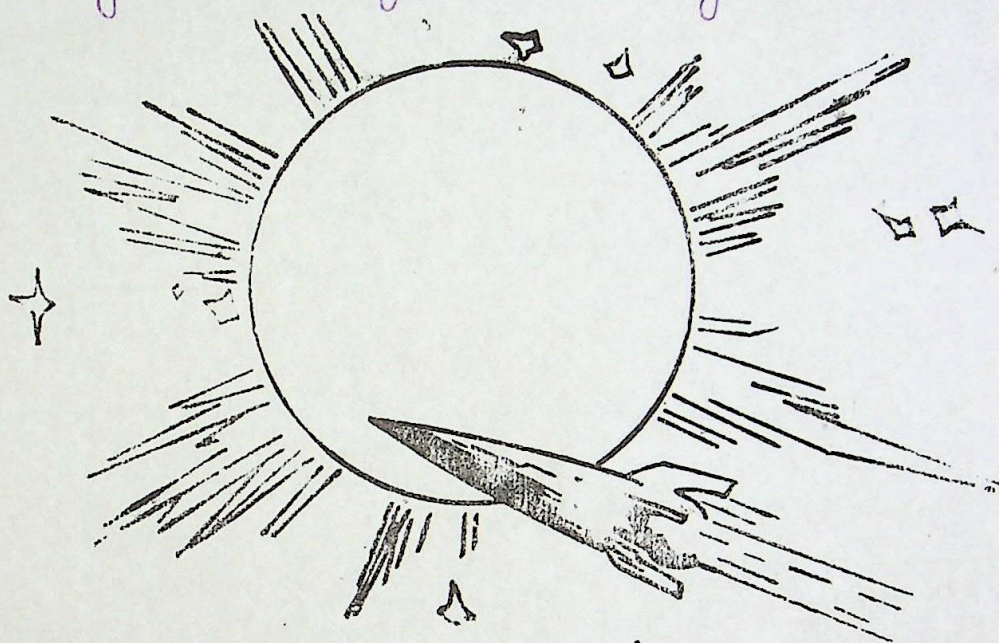

Державний архів Сумської області
Бюлог на Сумщині у 1932-1933 роках

Анкета - спогад С. К. Парановського,
жителя с. Річки Білопільського району

ПАПКА ДЛЯ ПАПЕРІВ

19 серпня 1990 року
2 документи
8 аркушів.

ДЕРЖАРХІВ

Сумська область

Фонд №

Р 7711

Опис №

1

Архівний №

2

АНКЕТА „БІЛІ ПЛЯМИ НАШОЇ ІСТОРІЇ“ 1

Однією з найстрашніших сторінок в історії нашого народу був голод 1932 – 1933 років. Охоплює жах від думки, що причиною його було не стихійне лихо чи неврожай, а сталінський план насильницької колективізації селян. Створений штучно, голод викосив мільйони людей. Бо нерідко вимітали з хат не тільки хліб, а й усе істівне.

Не обминули сталінські репресії і наш район. Особливо постраждали села.

Ось майже все, що відомо про ті жакливі роки.

До останнього часу цей голод був забороненою темою. Про нього згадували зі страхом тільки очевидці. Тому цей період історії українського народу залишився малодослідженим.

Наш обов'язок — відтворити у документах і спогадах історію голодомору 30-х років. Районний державний архів звертається до всіх, хто пережив голод, хто знає про нього з розповідей своїх батьків і дідів, — напишіть про ті страшні події. Можливо, в деякого збереглися з того часу письмові свідчення, фотографії. Пропонуємо очевидцям голоду на Україні 1932—1933 років заповнити нашу анкету:

1. Прізвище ім'я, по батькові

Парановський Семен
Рузький, с. Різки, Шевченка 13,

2. Короткі біографічні дані (рік народження, освіта, місце роботи, урядові нагороди)

1928 р. Карор. освіта середня, пенсіонер
працював в колосі рядові роботи. Згодом
сталеваром, після повернення з війни
лікарем. Голод, його наслідки важкий період
лідки. Діяльність органів влади і громадських ор-
ганізацій по ліквідації голоду

4. Які особисті документи про ці події у Вас збереглися (автобіографія, спогади, листи, щоденники, фотографії тощо)? Чи могли б Ви передати їх у державний архів?

5. До кого з очевидців Ви порадите нам звернутися з проханням розповісти про ті події?

про це на окремому
листу.

Ваші свідчення увійдуть до Книги-меморіалу. Книги - пам'ятника, які створюються на Україні.

Ваші спогади просимо надсилати за адресою: м. Білопілля, вул. К. Лібкнехта, № 33, райдержархів.

РАЙОННИЙ ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ.

урожай ранніх зернових виростили у ньому році сільські трудівники нашого району. Наполоти по 55—60, навіть по 70 центнерів зерна пшениці на гектарі вже не дивують агроспеціалістів. Така врожайність на окремих полях у багатьох господарствах входить в норму. І все ж на цьому фоні особняком стоїть результат, досягнутий другим рілльничим кооперативом колгоспу ім. Леніна. Тут на 90-гектарному полі одержали на круг по 87,3 центнера зерна пшениці.

Як, за рахунок чого досягнуто цього небувалого в районі показника? Про це розповідає головний агроном колгоспу Василь Іванович ЮРЧЕНКО.

— Відразу зазначу, що такий врожай — це результат праці не одного року. До нього йшли три останні час, рік у рік поглиблюючи агротехніку, підвищуючи родючу силу землі. А тепер розповім про основні агрозаходи, якими забезпечували рекордний врожай.

Попередниками пшениці були однорічні трави та сіно та 20 гектарів кормових бобів на зерно. Під них поклали по 60 кілограмів фосфору і калію в діючій речовині та по 50 тонн гною. Основний обробіток ґрунту викона-

лишня — на початку серпня.

Сіяли 1—2 вересня сортами «Донська напівкарликова», причому на 30 гектарах насінням супереліти і на 60 — елітою. На гектар висівали по 4,5 мільйона зерен. При сівбі в рядки вносили по 10 кілограмів азоту, фосфору і калію.

Поля у нас розташовані на схилах. Тому перше підживлення — 60 кілограмів азоту в діючій речовині — робили ранками по таломерзлому ґрунту відразу після того, як зійшов сніг. Причому виконували цю операцію агрегатом

внесення добрив. Погодого виставили наші механізатори з зернової сівалки і культиватора УСМК-5.4. Хто побажає докладніше ознайомитися з його конструкцією, будь ласка, нехай приїздить, вивчає.

У фазі кушіння посіви обробили фунгіцидом байлетон з розрахунку півкілограма на гектар. Це попередило захворювання рослин борошнистою росою та кореневою гниллю. У фазі виходу в трубку провели повторний обробіток — тепер вже препаратом ТІЛТ, який попереджає переважну більшість хвороб пшениці. Операції ці виконували з допомогою наземного обприскувача ОП-2000.

Обмолот посівів вели на пряму. На поле вийшли 12 «Нив» і два «Дон-1500». З роботою вони впоралися за день. При цьому повинен зазначити: якби молотили тільки «Донами», то збір зерна мали б значно більший. Бо біологічна врожайність

100 центнерів на гектарі «Ниви» втратили як мінімум, 10—15 центнерів, хоча й молотили, зрізаючи стебла тільки половиною жатки.

Головний фактор забезпечення такої врожайності: застосування інтенсивної технології. Дуже важливу роль відіграли агрозаходи проти хвороб пшениці. Якби їх не провели, то врожай був би нижчий, принаймні, на 15—20 процентів. Про це свідчить хоча б такий факт. За проханням науковців ми засіяли кілька гектарів «Донською напівкарликовою» і не застосовували на цій площі ніяких препаратів проти хвороб. Відповідно й зібрали на цій ділянці по 76 центнерів.

А ще більше важив сорт та класність насіння. «Донська напівкарликова» — сорт інтенсивного типу, з великими потенційними можливостями. Якщо вирощувати цю пшеницю за інтенсивною

Хто може з ¹ожевидців розповісти
про ті події.

В районній газеті друкувалися дві
мої кореспонденції про голодомор 1933,
в яких я розповів що самому запам'я-
талося і що чув від ожевидців, розпо-
вів з уст ожевидця Жвердохліба Ми-
коли Даниловича (хоч йому самому
било тоді тринадцятий рік до каро-
дуба вік в кінці грудня 1920 року) як з
їхньої сім'ї померло 4 чоловіка (з них
батько і мати і двоє дітей).

Про діяльність органів влади по лікві-
дації голоду ніз де розповісти

Федоренко Віктор Григорович (наш
бувний голова колгоспу і голова сіль-
ради). В ті часи в селі створилося
6 артілей. Знаю що в артілях
створювалися патролати для дітей
батьки яких померли від голоду.

2.

Віктор Григорович був організатором патроніровання дітей (йому зараз 83 роки). Як же тодішній активіст і організатор колективів зможе багато дещо розповісти про ті часи В. Г. Федоренко.

Моді створювалися комісії по попередженню і розкриттю людодівства (були такі випадки). Про один з них розповідав Тришай Григорій Федорович (йому зараз 63 роки) прож. по вул. Жав'янка, як одна жінка витягла з грудей своєї померлої сестри серце і легені, зварила в пегі, а тут комісія нагрянула, витягла з пегі те вариво, а жінка рукою в горщик завариво і в рот собі.

А варити з мертвого крім цього не було того, я розповідав в газету як померла з голоду мати М. Д. Твердохліда, перетворилась

3.

В живу мулію, до кісток поприсихала шкіра, і живіт присох до стіни і можна було на животі перерахувати позвоноків хребці.

Про інший випадок людодства розповідав мені Борзняк Іван Максимович, йому зараз 88 років, прож. по вул. Хорошківка, був в ті часи активістом, був членом комісії, яка в даному випадку розкрила факт людодства.

І.В. Борзняк зовсім кегралатний, але добре пам'ятає події тих часів, ділових осіб називає не по прізвищу, імені а по прізвиську: „Дзус“, „Жерстянка“ і т.д. Та зможе розповісти про події тих часів як очевидець і учасник і активіст тих часів.

Майже на кожній вулиці є старі люди по 80 і більше років іні зараз.

Вони змогли б розповісти, хто в ті часи помер з голоду на їхній вулиці.

В повідомленні в газету я згадував подружжя Грижанова Макара Васильовича і Параски Ігнатівни з вул. Грав'янка.

В 1933 р. Параска Ігнатівна жила по вул. Грицаївка і була свідком вимирання цілої сім'ї їхнього сусіда по прізвищу „Максак“. Це не поодинокі випадок вимирання цілої сім'ї в нашому селі.

В своїй ~~статті~~ статті в газеті „Радянська правда“ я описував про бабу „Хториху“ яка в ті часи захоронила потирвох своїх дітей (власноручно) у себе на городі (померли від голоду). Виникає запитання, а як же вона вижила?

Вона працювала в ті часи в колгоспі, а працюючи в колгоспі в ті часи варили обіди. (Про це зможе розповісти

Федоренко

5

6

Віктор Григорович). Жіве там оди
були я не знаю, та все ж таки „Хто рих-
дяючи, тим обідам вижила, а дів-
чій з того обіду коха не змогла вижати
нічого, та й сама коха раз на день
їла.

А захоронки на горі, біля двора, тоді
практикувалося часто, в деякого ще й
зараз всохранності ті могили.

В моєї тещі було три брати (кежкати),
жили окремо. Приходить до неї брат
Іван і говорить: - а старший наш по-
мер, так ми з Тимомовим ледве дотягли
його до земляного погребу, зіпхнули його
в ту яму і прикидали землею. Там і мо-
гили не було. - Ну говорить Іван, що їсти
в них зовсім нічого. Мати залишила його
в себе (я в статті розповідав, що тещі,
при допомозі Г.М. Горзениці, вдалося

6.

7.

добрю яму цукрових буряків зберегти).

На другий день приходить брат Юхим і говорить: — Взяла Я Івана до себе, беру і мене, бо сам помираю нехочу. Взяла теж і його до себе. Юхим буряками вдалося врятувати життя мені з дочкою, двома її братами, брату і сестрі її чоловіка який був репресований як куркуль, судили його в Річках на 10 років, а після без дозволу повернення на Україну 5 років. Його прізвище імя і по батькові: „Зарудний Петро Марасович? Номер на пісорозробках на півночі, (Розповів про смерть чоловік з с. Хитрубіне, який разом відбував покарання і по закінченні раніше строку повернувся додому). Звичайно, схватити події тих часів, по всьому району, дуже важко, та ще документально зареєструвати. Я торкнувся тільки деяких фактів і то в 60-х роках не вийшло.

19/IV - 1990р. Олександр.

Напишу ще добавки.

В своїй статті я описував про жінку
якій вдалося вирватися з лап Мури, який
збірив трупи по селу, а заодно і живих прих-
ватував. Прізвиське її було Вога, а звали,
здається, Надежка (Надія),
як же її вдалося вижити? (З дочки).

Було в неї підходянє господарство, нова де-
ревяна хата і новий сарай (новуд. Жереїзд).
От вона вирішила продати те господарство
і піти жити до сестри, а на ті гроші дожи-
ти до врожаю.

А купила те господарство, знову ж таки,
моя теця для чоловікового брата і сестри,
що проживали разом з нею. А гроші на
господарство, теця виручила, за молоду
гарну кобилу, яку нелегально продала з
допомогою знайомих. От така ланцогова
реакція,

Бажано успіху. *Евграфов*

ЗАВІРЯЮЧИЙ НАПИС

В даній справі пронумеровано 8
(вісім)

13 липня 2001
Посада головний спеціаліст
Підпис: П. Кузнецов